ORATIO AD REVERENDISSIMVM IN Christo patrem, ac Illustrissimum Principem & dñm, Dominum MATHEVM sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Angeli Cardinalem Gurcensem, Coadiutorem & Successorem Salisburgensem, ac sacratissimæ Cæsareæ maiestatis locumtenentem &c. In cõgratulatione aduentus, nomine florentissime Vniuersitatis Viennæ Pannoniæ, p Sebabastianum Winderl inibi collegiatum Collegii Principis, In frequenti & magna Procerum ac literatorum hominum præsentia tumultuariæ habita.

Ludouicus Restio.

Edocet is princeps cælum uirtute parari
Et fasces, celeris culmina summa deæ.
Et uirtus rursum docuit, quo tollere possit
Si uelit in quenquam robora ferre sua.
Hoc meus altiloquo Bunderlius ædidit ore
Tu lege qui tendis scandere quodq; decus.

REVERENDO & excellentissimo uiro, dño Georgio Summer de Cubito, Præposito in Volckenmarckt, ac sacratissimæ cesareæ maiestatis & reuerendissimi dñi Cardinalis Gurcẽsis &c. secretario, Sebastian⁹ Winderl S.D.

SAtisfecimus desiderio tuo humanissie Georgi, & orationẽ quã in aduẽtu illustrissimi principis habuim⁹, in mille exemplaria trãsfusam ad te mittimus. In q̃ plane id me secutũ ɔgnosces qđ quondã ægiptiis peculiare ĩ cerimoniis fuisse ferũt, q cũ autumarẽt nullũ carmẽ deo satis dignum inueniri posse, mutũ quẽdã & sine mẽte sonũ emittebant, quo significabãt, se qdẽ nihil posse sed plurimũ uelle. Ita & ipẽ egi qui cũ nequaq̃ eam eruditionẽ habeã, sicuti neq; qsquã alius, ut reuerẽdissimi Cardinalis laudes ꝓ rerũ dignitate ꝓsequi possim (cũ sint innũere & adeo illustres ut illaꝝ fulgor oim oculos ꝑstringat) hac tñ muta, inculta & ieiuna orone manifestũ esse desideraui, me, & toto qdẽ aio si modo ualuissẽ, principis uirtutes (q̃s antea fama, at nũc corã & cognoui, & admiratus sum) ornare uoluisse, qđ tñ adeo frigide adeoq; oscitãter a me factũ uideo, ut nullo pacto edere eã nobis in aio fuerit, & eo qdẽ min⁹, ꝙ mecũ cõstitueri dũ maior ætas, maiorq; reꝝ cognitio aderit, id, qđ iã ex sentẽtia nr̃a minus cessit, alia & copiosiore uia attẽtare. sed cũ, tuo hortamie tuoq; ductu diuulgare tandẽ ausi simus, eandẽ interea ueluti futuroꝝ nr̃oꝝ laboꝝ indicẽ & ꝑgustamentũ quoddã, tuæ reuerẽde dñationi offerim⁹ & dedicam⁹, ea spe, ut cũ suapte nihil laude dignũ habeat, aliq̃tulũ tñ fauoris, tũ illustrissimi pricipis, apđ quẽ te tuæ uitæ ĩtegritas & merita gratiosũ fecere, tũ alioꝝ hoim q tui nois sũt studiosi et amãtes, tãq̃ tue rei tuoq; mũeri accedet Vale & me queadmodũ cepisti ama.

SI non ſatis, & ut ipſe flagrãtiſsimo pectore uelim, & mihi ab hoc literario ordine demandatum eſt, ſi non ſatis inq̃, deſideratiſsimo tuo iucũdiſsimoq; aduẽtui cõgratulabor MATHEE princeps illuſtriſsime. Id nequaq̃ iſtoꝝ aĩs, ſed rei magnitudini & ĩpari ad ſuſceptam ꝓuinciam ingenio meo tribuendũ erit Vix etenĩ de tua ad nos acceſsione fama uenerat, tã ingẽs ſubito, tamq; inſueta lætitia uniuerſum gymnaſium inceſſit, ut ego nequaqam induci poſsim, quenquã uel ex ſummis oratoribus inuentum iri, cui ea uis ingenii ſit, tam mellita facundia, tantũ dicẽdi flumen, q ſua oratione q̃tumuis & copioſa et ornata hoc noſtrum incredibile gaudium uel ex minima parte recenſere queat. Neq; enim credo, fuiſse unquam alicuius mortalis præſentiam, apud ſuos, q̃ tua nobis ſit, acceptiorẽ. Scimus equidem, quo plauſu Romani Marcum Catonem quom ex Cypro regia aducta pecunia rediiſset, exceperint. Nouimus item, quo, multos alios, ſed fuit illorum gaudium noſtro ex nulla parte conferendũ. Vidiſses tu Reuerendiſsime antiſtes, ſi tibi ꝑ hos dies cẽtum lumina, ueluti quondam Argo fuiſsent, me nihil ficti, nihil quod aſsentationem præſeferat, iam afferre quom nullus locus, ſeceſsus uullus, nulla hominum conuentio fuit, ubi non cum maxima alacritate de tuo aduentu, de tuis ſummis & præſtantiſsimis laudibus diſsertatum fuiſset, ut nulli obſcurũ relinqueret̃, quanto gaudio te expectauerimus, quãto excipiamus, quãtoq; præſens te numen nr̃m colamus & ueneremur. Ad eam in te obſeruantiam, fidem, pietatemq; tua ſplendidiſsima animi fortunæ corporiſq; bona nos impellũt, quæ adeo conſpicua, adeoq; amabilia ĩ te exiſtũt, ut ueluti quidã Magnes oĩm

amorẽ ad te trahere uidearis, ita uero cumulatim in te sita, ut sine cõtrouersia reliquorum mortaliũ conditionem pinde superaueris, ueluti inter stellas fulget luna minores. Volo ego in tuis laudibus recẽsendis, trãsire simul cum ornatissi ma familia, famigeratissimam patriã Augustam & uetustate & cæterarũ rerum cultu laudatissimam. Sed quæ te unico nato terq; quaterq; beata iure putari debet. Præteri bo quoq; cum aliis multis bonis, corporis proceritatẽ, & quandã diuinam in tuo uultu maiestatẽ, quod neq; ad hæc re ferenda tempus consentaneũ habeam, neq; in te cõmendando, oratori in iisdem immorandũ putem, quom tu ea, pro animi tui magnitudine tanq̃ caduca & transitoria nõ magni pendas, & nequaq̃ in eorũ numero sis quibus dũtexat ex his fluxis muneribus & suorũ maiorum præstantia splendor insit, sed habes tu excellentiora quædam & tibi propria & perpetua, quibus ad hoc dignitatis culmen in quo tanquã quoddã sublime & lucentissimum sydus resplendes, tete extulisti, gloriãq; quæ apud nullam posteritatem sit interitura, tu tuis uirtutibus, laborib9 tuis, tuis studiis, uita tua probatissima tibi cõparasti. Credo equidẽ tibi ad huc puerulo intra penetralia pectoris Crispi Salustii sententiam illam insedisse, formæ & diuitiarũ gloriam fluxam esse, uirtutis uero æternam haberi, quæ tibi ueluti quendã stimulũ adhibuit, ut ad stabilia & optima quæq; cõtenderes, neq; tuo conamine frustratus es, quom ita exuberanter qcquid uirtutis passim est, sis consecutus, ut iã in orationis cursu subdubitem, a qua mihi sit auspicandũ & quæ cui potissimũ sit præferenda. Laudanda qppe in te esset bonitas, mansuetudo, clementia, fides, constantia, æquitas, relligio, temperantia, modestia, affabilitas, comi/

mitas, integritas, uitæ sanctimonia, admiranda in omnisa-
riis literis eruditio, & id genus innumere aliæ, sed quom
quæuis suam orationē desideret, ego pro tēporis oppor-
tunitate, eas dumtaxat & qdem paucis attingam, quæ in
principe illustriores habent. Quaꝝ præcipua hauddubie
Iusticia est, uirtus, ut Euripides aiebat, & ab aliis identidē
repetitū est, omniū præstantissima, ut neq; hesperus, neq;
lucifer tanto splendore refulgeat, rara qdem inter morta-
les, sed tāto in tua celsitudine micātior apparet, & eo qdē
modo, ut si qs illius imaginē contueri uelit, in te ad unguē
expressā agnoscat. Consueuere namq; maiores nostri pru
dentissimi, ut Chrisippus refert, illam pingere, forma atq;
filo uirginali, aspectu uehemēti & formidabili, luminibus
oculorū acribus, neq; humilis neq; atrocis, sed reuerende
cuiusdā tristiciæ dignitate, quo significarēt, iusticiæ antisti
tes maxīe esse debere graues, sanctos, seueros, incorruptos
inadulabiles, īprobis & nocētibus inexorabiles, insontib9
uero pios tutores defensoresq;, quæ tu qdem omnia in agē
dis rebus, ita adamussim præstas, q̄ ne transuersum qdem
(ut aiūt) digitum discedas. In quo, si cæteri quoq; reꝝ pub
licarū moderatores, te iusticiæ et amatorē & exemplar se-
querent, multo cōstantius æquabiliusq; res hūanæ sese ha
berēt. Cum hac splendidissima et oīm uirtutū regina libe-
ralitatē coniūgis, præcipuū qdē in principibus decoramē
tum, & quo unico ab aliis mortalibus īprimis differre ui-
dent, q̄ facultatē cæteros sua beneficētia demerendi habe
ant. Ideoq; Syracusanū Dionisiū seniorē egre tulisse ferūt,
q̄ oblata a se munera Corinthiorū legati accipere recusa-
rint, perinde si sibi iam uia ꝑclusa esset, eo bono uti, quo
pricipes reliqs feliciores habent. Cui et hoc laudi datū est

ꝙ cum aliq̄do ad filiū accessisset, uidissetq; penes illū ma/ gnā auri & argenti copiam, proh fili inq̄t pater, in te certe regius aut principe dign⁹ aı̄us nequaq̄ apparet, quom ex tanto reꝝ thesauro nondum aliquē tibi amicū paraueris. Sapiēter id q̄dē & grauiter dictū, nam quo pacto is prin cipē agit, cui aı̄us adeo abiectus est, ut in sola diuitiarū cu mulatione, q̄bus tanq̄ seruis & pecorib⁹ utendū est, felici/ tatē sitā putet. Tota uia is errat, & a suo officio tm̄ abest, q̄tum Hypanis Veneto dissidet Eridano, quom satis ma/ gnatibus sit ꝙ aliis præsint, ꝙ imperēt, ꝙ honorent̄, aurū uero & argentū, ne Mide similes inueniāt̄, q̄ liberalissime expendere debēt. Scitum est illud Aristonimi in historia, quo illiberalis & auari uita pollincture id est cenæ mor/ tui cōparat̄, ı̄ q̄ quom cætera adsint lætícia deest. Possim ego memorare multos mortales alioq̄n rebus gestis nō ig nobiles, sed q̄bus detestandū auariciæ uitiū ꝑpetuas tene/ bras iniecit, contra uero non paucos q̄ sua liberalitate, iter sibi ad ꝑpetuā gloriā struxere, sed omitto illos ꝙ mihi in aı̄m & obiter q̄dē uenit Diuus MAXIMILIANVS, in cuius noı̄e omnes prı̄cipes, reges, cæsares, quotquot unq̄ fuere tacēdos puto, ꝙ hos quocūq; laudū genere uelis in/ cōpabiliter suparit, nisi quisq̄ ita desipiat ut uelit noctuæ aquilam conferre, & more Vergiliani pastoris Titiri age re, q̄ canib⁹ catulos, q̄ matrib⁹ hedos, q̄ paruis cōponere magna solebat. In mentē inq̄ uenit is mihi munificētissius Cæsar q̄ uel sola illa uirtute, de cæteris iam taceo, q̄bus nō min⁹ meruit, ꝑpetuam & immortalē gloriā sibi iamdudū parauit. Inde mihi persuadeo, ut quemadmodū in aliis ita & in hac laudis præstātia liberalissimū impatorē æmule/ ris. Habes tu q̄dem illustrissime princeps nō paucos tuæ

liberalitatis testes & buccinatores, quos honorib9, diuitiis & dignitatibus honestasti, nullū eteni missū facis, in quo uel probitatis uel uirtutis lumen aliquod appareat, quem non tua munificētia tibi deuincires, ut ego oīno æstimem de te illud prouerbium q̄ rectissime dici, hominē homini deum esse, quom tu passim hominibus benefaciendo (ut soles) q̄ proxime ad diuinitatē accedis. Sed nūc ad Prudē tiam (quā reliquarū ducē aiūt) ueniam9, quæ in te plus q̄ aliquo mortaliū emicat, bene qdem, nā quom ea oīs ho/ mines deceat, principibus tn̄ peculiaris esse debet, q̄ duce tu nihil insipienter, nihil temere, nihil improuide agis, sed mira quadā præsentiū & futuroꝝ cōiectura, reꝝ euentū, ueluti quoddā diuinū in terris oraculū p̄sentis, & oīa ita prudētissime disponis, ut nihil qđ ad hanc uirtutē attinet, rep̄hensibile in te inueniať. Ad hoc accedit tua admirāda eruditio & eloquētia summa, quæ q̄dam affinitate cū pru dētia iunguť, ea inq̄ eloquētia, quæ nimirū oēs uires in te unico cōgessit, qs eteni dii boni dicēdo te suauior? quis facundior? qs grauior? quis unq̄ suadēdo copiosior? q̄tum tu in hac re p̄stes, audiuere Hispani, Britanni, Galli, Ger mani, Itali, Dalmatæ, Illirii, Pannonii, Sarmatæ, audiuit inq̄ totus orbis, cū ea qdem admiratione, ut quoties apud illas natiōes, tua facūdia (quæ ueluti ex quodā uberrimo fonte scatet) intonares, manifeste deinde prædicarēt se al teꝝ Nestorē audiisse, in quo Homerus historiarū & rerū uarietate refertissim9, eloquentiā supra omnē humani in/ genii aleā fuisse ait. O quoties tu disertissime prīceps, tua beatissima facundia, durissima hoīm pectora ueluti quō/ dam Orpheus in tuā sentētiam traxisti, quot discordias? quot prīcipum odia? quot simultates? quot p̄sentia? quot

statim futura bella? quæ in graue christiane rei iacturā re/dūdassent, diremisti. Tu, oraculo Apollinis id uerius esse declaras, quod a Cicerone quondā usurpatū est, cædāt arma togæ, cōcedat laurea linguæ, quom consultando, tum priuatis tum publicis in rebus, plus pro patria, pro libertate, pro Romani imperii incremento, ꝓ religione amplificanda pugnasti, q̄ alius quisquam mille præliis uulnerib9 mille ꝑpessis. Neq; eni illi solū militāt ut ab imꝑatoribus Leone & Antonio cōfirmatū est, q gladiis, clipeis, thoracib9 nitunt̄, sed hi quoq; & qdem dexteri9, q gloriose uocis munimīe cōfisi, laborantiū spē, uitā & posteros quoq; dfendūt. At lōgū foret et ī imensum op9 orō excurreret, si omnia quæ ad hanc tuā laudē attinēt referre uelim. Neq; admittūt aliæ quoq; in te uirtutes ornatissime, quæ quasi quodā iure efflagitare uident̄, ne in tuo nomīe celebrādo eas prætereā, ꝙ fortunæ tuæ & incremento tuo, a teneris (ut aiunt unguiculis) semꝑ affuissent, & ante alias, aīo ob/uersat̄, tua incredibilis humanitas & mansuetudo quā in omnes homīes summates & infimates semper præstiti/sti. Iamq; eo amplius, quo maiore statu & excellētiore di/gnitate præditus fies, id quod tāto gloriosius in te esse ducimus, ꝙ paucos uidere liceat, q non simul cū fortuna mores quoq; cōmutent, aditus est ad te omnib9 facillmus, qđ in pricipe laudatissimū est, summa in te & appellādo & respondendo benignitas, nec minor excipiēdo dimitrēdoq;. Sed qd plura? qui summā tuaꝝ laudū, uirtutum, & præconiorū uelit (quom sit difficile omnia mēbratim persequi) inde colligat diiudicetq;, ꝙ nullus nec nostro, nec superiore ullo sæculo uixerit, qui utrūq; mundi principē, Pontificē Romanū & Cæsarē Augustissimū, ita atq; tu, sola uitæ

rectitudine demeritus sit. Sciunt id omnes, neq; etiã in ci-
meriis tenebris uersantē, quenq̃ latere potest, qua bñuolen
tia, quo amore te Cæsar noster sacratissimus prosequat̃,
qui nihil unq̃ arduũ quicq̃ meditat̃, nihil cogitat, nihil at-
tentat, nisi te ueluti altero Achate adhibito. Atq hoc fieri
nõ possit, ut Cæsar in omni uirtutũ genere instructissim9
te tãta charitate complecteret̃, nisi iamdudũ in te summã
innocentiã, integritatē summã, summã fidem et ingenium
(ut paucis multa cõp̄hendã) sue maiestatis simillimum
pspexisset. Nihil eteñ uerius est q̃ similitudinē morũ ami-
citiã & animorũ cõiunctionē efficere, qd apud M. Tulliũ
Cato usurpãs Pares inqt cũ parib9, ut est in ueteri puer-
bio, facillīe cõgregãt̃. Quare quoq; effectũ est ut in sum-
mũ amorem duorũ deinceps pontificũ Iulii & Leonis to-
tiusq; reuerẽdissimi cardinaliũ cœtus incideres, qui quom
partim fama, partĩ uero ex frequẽti legatione, ad tractãda
christiane religionis negocia animũ tuũ absolutissimũ co-
gnouissẽt, nõ destitere prius, q̃ tu, nihil qdem tale cogitãs,
ad ipsorũ ordinem sacratissimũ adscribereris, ut qui uitæ
integritate apostolorũ disciplinã semp & constantissime
qdē secutus fores aliquãdo & illorꝫ dignitate, statu uiceq;
in terris fungereris, esseq; positus in hoc sũmo fastigio,
ueluti quoddã micantissimũ sidus et uirtutũ omniũ exem
plar nitidissimũ, ad quod tum principes tũ cæteri quoq;
mortales uitã suam cõponerent instituerentq;. Quo loco
repeterē (neq;.n. id ĩtempestiuũ aut nimis serũ arbitrarer)
q̃tum nũcio de tua cardinea dignitate accepto, & subinde
ꝙ in metropolitanũ Salisburgẽsem sis designatus, & pu-
blice & priuatim tibi cõgratulati fuerimus, nisi in ea sentẽ
cia semp fuissem, non tã tibi, q supra merita nihil prorsus

acceperis, q̃ Romanæ ecclesiæ, q̃ pontifici summo, q̃ reuerẽdissimis cardinalibus, congratulandũ esse, q in te assumẽdo, manifestissimũ fecerĩt, habuisse se dũtaxat, uirtutis & eruditionis rationẽ, quom is ad hoc sacrũ collegiũ accesseris, in quo omniũ rerũ, quæ ad tam sublimẽ uitæ gradum attinẽt, cognitio summa insit, ut in uniuersa religione ad res magnas & præclaras tractandas, sit neq; grauior, neq; prudẽtior, neq; exercitatior qsquam. Qua re quom toti orbi consultũ esse uideamus, eruditis tamẽ imprimis, qui te (cum eruditissimus & sis & habearis) unicũ nostra tempestate Mecenatem & refugium habent. At nobis & nostro immo tuo Viennensi gymnasio, eo amplius prospectum puto, q (nescio an recte an perperam) in tuis laudibus, honoribus tuis partem nos habere putemus. Libet enĩ iam palam & audenter referre, quod domi & inter nos sæpe cõmentamur, cũ nihil adeo intempestiue dicatur, quĩ tu pro animi tui mansuetudine susq; deq; feras. Memoria repetimus Reuerẽdissime antistes nõ sine maxima animorũ iucũditate, superiora tẽpora, quibus tu in hoc gymnasio & omniũ studiorũ nobilissimo emporio cũ summa ingenii tui admiratione, literis operã nauasti, is quidẽ moribns, ea modestia & sedulitate ut ego a maioribus natu (q iuuenum exploratores esse solent) non semel audiui, reluxisse tum in te, indolem & manifestissima quædã futuræ inter mortales excellentiæ signa, ac eam famã p primores gymnasii omnes isse, cũ certissima futuri euentus (qui & felicissime secutus est) expectatione, & interiecto deinde tempore, tu ab hac urbe Vienna, ex hoc tuo studio, ueluti ab auspicatissimo rerũ tuarũ & futuræ fortunæ exordio, ad inuictissimũ imperatorem abiisti, p multos dignitatũ

gradus, ad cardineũ hoc ſplendidiſsimũ culmen euectus, quo nos, quo ſe omnis noſtra poſteritas iactabit. Sed finẽ facturus pientiſsime princeps, Rectorem noſtrũ magnificum, Doctores, Theologos, Iureconſultos, medicos, Oratores, Poetas, Philoſophos, et totã illam literariã cateruã meq; homuncionẽ tuæ illuſtriſsime dñationi commendo, & qua poſsum pectoris ſinceritate iſtorũ omniũ nomine ſupplex oro, quemadmodum antea nos ſummo fauore & gratia ſis proſequutus(ut tibi ſoli poſt diuũ MAXIMILIANVM acceptum referamus, quicqd literarũ, incrementi qcquid gymnaſio noſtro acceſserit) eo animo erga nos, pro tua in omnes literatos manſuetudine, & noſtra in te obſeruantia, perſtare uelis, quo, tua ope, patrocinioq; tuo freti, ſtudia noſtra, ad Chriſtiane religionis ſuſtentamentũ(cuius tu amplificator & præcipuus & diligentiſsimus ſemper extitiſti)inſtituta, ex ſententia noſtra ꝓſequamur. Tibiq; optime de nobis merito, id preciũ, quo neq; maius neq; melius habemus, aliquando perſoluamus, ut nomen immortale quod iamdudum uirtute tua merueris, (ſine literis tamen ſicuti & aliorũ heroum nequaq̃ durabile) noſtrorũ hominũ labore, apud omnẽ poſteritatẽ cum ſumma tuarum laudum amplificatione ſis habiturus.

DIXI.

Dicta oratio ſexto Kal Martii. 1515. Vniuerſitatis rectore Ioanne Trapp Theologiæ lectore ordinario & doctore excellentiſsĩo. Impreſsa uero ꝑ Hieronymum Vietorẽ quam accuratiſsime.

gradus, ad cardinatū hoc splendidissimū culmen erectus,
quo nos, quo se omnis nostra posteritas extollit. Sed sic ō
sis futurus pientissime princeps, Rectorem nostrum magistrū
rum, Doctores, Theologos, iureconsultos, medicos, Ora
tores, Poetas, Philosophos, et totā hanc literariā caterua
meq͂ʒ hominum ionē tuae illustrissime dignationi commendo,
& qua possum reuerentia sinceritate ista tuā amplitudinem
supplex oro, quemadmodum antea nos summo fauore &
gratia sis prosecutus, ita & filiolus post diuū MAXIMI
LIANVM auctorem [illegible] literarū incre
mentum [illegible] animo erga
nos [illegible] magnificentia, & nostram
re [illegible] patrocinio
tuo fretis studia nostra [illegible] religionis sustenta
mentum [illegible] & diligentissi
mus semper existimasti [illegible] nostra perequa
mur. Tibi operam de nobis merito, ad precium, cum neq̄
amus, neq̄ aliud habeamus, aliquo modo persoluamus, ut
nomen immortale quod iam ad eum uirtute tua merueris,
(iure literis tamen seculi & aliorum heroum nequaq̄ durabi
le) nostrorum hominum labore, apud omnē posteritatē cum
summa tuarum laudum amplificatione sis habiturus.

DIXI.

Dicta oratio sexto Kal Martii 1515. Vniuersita
tis rectore Ioanne Trapp Theologiae professore or
dinario & doctore excellentissimo. Impressa uero p
Hieronymum Victorē quam accuratissime.